

Ár 2011, föstudaginn 16. desember, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Áslaug Árnadóttir, formaður, Geir Arnar Marelsson, Jóhann Tómas Sigurðsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir og Guðlaug B. Ólafsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 65/2011**:

**M og
N
gegn
Fjármálafyrirtækinu F**

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M og N, hér eftir nefnd sóknaraðilar, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 27. september 2011, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 26. september 2011. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 28. september 2011, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 31. október 2011. Var bréfið sent sóknaraðilum með bréfi nefndarinnar, dagsettu 1. nóvember 2011, og þeim gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust frá sóknaraðila þann 4. nóvember 2011.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 16. desember 2011.

II.

Málsatvik.

Þann 18. mars 2005 urðu skuldaraskipti á skuldabréfi nr. X. Sóknaraðilar urðu skuldarar skuldabréfsins. Fyrri skuldarar voru A, og B. Útgáfudagur skuldabréfsins var 10. september 2004 og upphafleg fjárhæð þess var kr. 13.827.000. Eftirstöðvar við skuldaraskiptin voru kr. 14.301.628. R, var veðsett á 1. veðrétti til tryggingar skuldabréfinu.

Þann 11. júní 2008 var skuldabréfinu myntbreytt, úr íslenskum krónum í erlendar myntir. Eftirleiðis átti skuldabréfið að vera ef 30% USD, grunnvextir þá 4,70%, 30% CHF, grunnvextir þá 4,89% og 40% JPY, grunnvextir þá 2,92%. Kveðið var á um að kjörvextir á myntbreytingardegi væru 4,05%, vaxtaálag á myntbreytingardegi væri 2,1% og vegnir vextir samtals á myntbreytingardegi væru 6,15%. Ekki kemur fram hvernig kjörvextir og vaxtaálag er fundið út. Í 1. gr. samningsins kemur fram að í vexti af höfuðstól skuldar þessarar eins og hún er á hverjum tíma, beri skuldara að greiða breytilega vexti eins og þeir eru ákveðnir af varnaraðila á hverjum tíma og tæki það jafnt til kjörvaxta hvernar myntar og

vaxtaálags. Varnaraðila var heimilt að breyta vöxtunum á 3ja mánaða fresti til samræmis við þá vexti sem gilda gagnvart nýjum sambærilegum og/eða hliðstæðum lánum. Ákvæði varnaraðili að breyta vaxtaálagi skuldabréfs þessa yrði skuldara tilkynnt um það bréflaga, en vildi skuldari ekki una breytingunni væri honum heimilt að greiða skuldina upp með óbreyttu vaxtaálagi innan mánaðar frá dagsetningu tilkynningar.

Þann 11. júní 2008 undirrituðu sóknaraðilar yfirlýsingu vegna lántöku í erlendu myntkörfuláni gamla F. Sóknaraðilar lýstu því yfir að þau gerðu sér fulla grein fyrir þeirri áhættu sem fælist í lántöku í erlendum myntum. Hvort tveggja með tilliti til breytinga á gengi erlendra gjaldmiðla gagnvart íslensku krónunni (gengisáhættu) sem og að bankanum væri heimilt að breyta vöxtum lánsins á þriggja mánaða fresti til samræmis við þá vexti sem giltu gagnvart nýjum sambærilegum og/eða hliðstæðum lánum. Einnig kom fram að sóknaraðilar hefðu séð gögn sem sýndu gengisþróun síðastliðinna ára og gerðu sér grein fyrir því að gengisþróun næstu ára gæti orðið allt önnur og verri.

Þann 21. nóvember 2008 var gerð breyting á greiðsluskilmálum skuldabréfs þar var tekið fram að kjörvextir væru óbreyttir, flokkur vaxtaálags væri óbreyttur, vaxtaálag væri óbreytt og eins vextir samtals. Þann 23. maí 2009 var gerð breyting á greiðsluskilmálum skuldabréfs með erlendu myntviðmiði - greiðslujöfnun. Þar var tekið fram að lánskjör, þ.m.t. vextir vegna skuldar á jöfnunarreikningi skyldu vera þau sömu og af upprunalegu láni. Þann 13. ágúst 2010 gerðu aðilar samkomulag um tímabundna breytingu á greiðslutilhögun erlends láns. Aðilar lýstu sig ásátta um að til 31. mars 2011 myndi skuldari greiða mánaðarlega kr. 5.000 af hverri milljón króna upphaflegs höfuðstóls lánsins umreiknuðum í íslenskrar krónur á lántökudegi. Tekið var fram að skilmálum lánsins væri að öðru leyti ekki breytt með samkomulagi þessu.

Þann 25. mars 2010 sendi varnaraðili sóknaraðilum bréf. Þar var viðskiptavinum varnaraðila með erlend myntkörfulán tilkynnt um breytingu á 1. gr. skilmálanna á lánum einstaklinga með kjörvöxtum. Tekið var fram að vaxtaákvörðunardagur lánanna yrði 30 dögum fyrir vaxtabreytingardag og að gefnar yrðu nánari upplýsingar um kjörvexti varnaraðila. Í bréfinu kom fram að Neytendastofa hefði mælt til þess að varnaraðili upplýsti viðskiptavini sína betur með hvaða hætti kjörvextir bankans væru breytilegir og við hvaða aðstæður þeir breyttust. Kom fram að kjörvextir lánanna byggðu á 3ja mánaða LIBOR millibankavöxtum viðkomandi myntar, fjármögnunarkostnaði bankans og smásöluálagningu. Í bréfinu kom einnig fram breyting á 1. gr. skilmála lánanna, m.a. ofangreint um uppbyggingu kjörvaxta, útskýring á LIBOR vöxtum og tekið fram að vextir lánsins yrðu í samræmi við þá vexti sem giltu gagnvart nýjum sambærilegum og/eða hliðstæðum lánum.

Þann 22. mars 2011 fóru sóknaraðilar fram á það við varnaraðila að endurútreikningur færi eftir kjörvöxtum á láninu. Varnaraðili hafnaði beiðni sóknaraðila þann 23. mars 2011. Þann 20. apríl ítrekuðu sóknaraðilar kröfu sína við varnaraðila.

Þann 18. ágúst 2011 var endurútreikning lána sóknaraðila samþykktur. Tekið var fram að alls greitt með vöxtum væri kr. 5.192.436. Nýr höfuðstóll væri 17.941.975 og hafði lækkað um kr. 11.963.907. Einnig var tekið fram að endurútreikningurinn færi þannig fram að upphaflegur höfuðstóll lánsins, í íslenskum krónum, væri vaxtareiknaður miðað við vexti sem Seðlabanki Íslands ákvæði með hliðsjón af lægstu vöxtum á nýjum almennum óverðtryggðum útlánum hjá lánastofnunum, sbr. 1. másl. 4. gr. laga nr. 38/2001. Frá þeirri fjárhæð drógust greiðslur sem lántaki hafði innt af hendi, vaxtareiknaðar frá greiðsludegi til

viðmiðunardags endurútreiknings miðað við sömu vexti. Þannig útreiknuð fjárhæð myndaði eftirstöðvar skuldarinnar, þ.e. höfuðstól lánsins í íslenskum krónum.

Þann 30. ágúst 2011 tilkynnti varnaraðili sóknaraðilum um að íbúðarlánið hefði verið endurreiknað

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 26. september 2011.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðilar krefjast endurútreiknings á höfuðstól skuldabréfs nr. X miðað við vexti sem eru í lánessamningi en ekki óverðtryggða vexti Seðlabanka Íslands á hverjum tíma afturvirkir frá lántökudegi.

Sóknaraðilar kveða varnaraðila vilja miða við aðra vexti en segi í lánessamningi. Lánið var gengistryggt og var endurreiknað. Sóknaraðilar benda á að hvergi hafi verið minnst á LIBOR vexti sem viðmiðun í lánesskjöllum. Í upphaflegum lánessamningi hafi ekki verið minnst á samsetningu þeirra atriða sem ráði vaxtaþrósentu. Enda séu kjörvextir með frjálsri álagningu bankans 50% hærri en LIBOR vextir þess tíma. Sóknaraðila kveða þá ákvörðun að upplýsa þá um breytingu á vaxtakjörum með 30 daga fyrirvara hafi verið til bóta. Vextir sóknaraðila hafi lækkað á þessu tímabili og því ekki við lánessamninginn upphaflega að athuga, enda neytenda í hag þær breytingar sem tilkynnt var um. Ef öfugt hefði verið farið kveðast sóknaraðilar hefðu nýtt sér uppgreiðsluklausu 1. gr. lánessamningsins.

Sóknaraðilar vísa til þess að þau hafi verið með íslenskt lán með 4,15% vöxtum og breyttu því í 6,15% vexti til að sleppa við verðtryggingu. Hækkuðu kjörvextir um 30%.

Sóknaraðilar benda á að samkvæmt lögum um nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu skuli óverðtryggðir vextir Seðlabanka Íslands á hverjum tíma gilda ef vextir eru ekki teknir fram á lánessamningi. Svo sé ekki um þeirra lán. Sóknaraðilar vísa til þess að dómur sem fjalli um vaxtaþrósentu á gengistryggðum lánum vísi til þess að ekki séu til LIBOR vextir á íslenskri krónu. Því skuli óverðtryggðir vextir Seðlabanka Íslands gilda.

Þá vísa sóknaraðilar til dóms Hæstaréttar í máli nr. 471/2010 og dóm héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. X-77/2011.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að kröfum sóknaraðila verði hafnað. Varnaraðili vísar til dóms Hæstaréttar í máli nr. 471/2010 þar sem skorið var úr um hvaða áhrif ógildi samningsákvæða um gengistryggingu skyldu hafa á vexti af þeim lánum sem talin voru veitt í íslenskum krónum en sem væru bundin við gengi erlendra gjaldmiðla. Niðurstaða Hæstaréttar var að óhjákvæmilegt væri að líta með öllu fram hjá ákvæðum viðkomandi samnings um vaxtahæð þar sem vaxtaákvæði samningsins væru tengd beint við LIBOR vexti af lánum í þeim myntum sem hin ógilda gengistrygging í samningi miðaðist við. Bendir varnaraðili á að eftir að ákvæði í samningi um gengistryggingu hefði verið metið ógilt væru skuldbindingar skv. samningnum að öllu leyti í íslenskum krónum og algerlega óháðar tengingu við hinar erlendu myntir sem aðilarnir gengu út frá við gerð samningsins. Af 4. gr., sbr. 3. gr. laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu væri ljóst að þegar svo stæði skyldu vextir vera á hverjum tíma jafnháir vöxtum sem Seðlabanki Íslands ákveður með hliðsjón af lægstu vöxtum á

nýjum almennum óverðtryggðum útlánnum hjá lánastofnunum og birtir eru skv. 10. gr. laganna. Vísar varnaraðili til þess að í kjölfar dóma Hæstaréttar hafi verið samþykkt lög á Alþingi nr. 151/2010. Bendir varnaraðili sérstaklega á ákvæði til bráðabirgða X í lögum nr. 38/2001, sbr. a-lið 2. gr. laga nr. 151/2010.

Kveðst varnaraðili telja að lán það, sem mál þetta snúist um, beri með sér ólögmæta gengistryggingu. Var lánið endurreiknað í samræmi við lög um vexti og verðtryggingu. Bendir varnaraðili á að skv. 1. mgr. 18. gr. laga nr. 38/2001 skuli endurútreikningur á þeim lánnum sem falla undir gildissvið ákvæðisins fara fram með þeim hætti að upphaflegur höfuðstóll lánsins er vaxtareiknaður miðað við vexti sem Seðlabanki Íslands ákveður með hliðsjón af lægstu vöxtum á nýjum almennum óverðtryggðum útlánnum hjá lánastofnun, skv. 1. másl. 4. gr. laga nr. 38/2001 og birtir skv. 10. gr. sömu laga. Bendir varnaraðili á að í athugasemdum með frumvarpi til laganna komi fram að sú staðreynd skuli endurspegluð að órjúfanleg tengsl séu á milli ákvæða um verðtryggingu og samninga um vexti af fjárskuldbindingum. Af því leiði að ef annað hvort ákvæði samninga um vexti að verðtryggingu séu ógildanleg á grundvelli laganna verði að koma til heildarendurskoðunar í samræmi við ákvæði 4. gr. laganna, þannig að litið sé á þá aðstöðu eins og ekki hafi verið samið um tiltekna vexti eða verðtryggingu.

Var sóknaraðilum sendur endurútreikningur ásamt mögulegum leiðum sem færar væru til lausnar málsins. Sóknaraðilar kusu engar af leiðum varnaraðila og því bar varnaraðila skv. bráðabirgðaákvæði X laga nr. 38/2001 að breyta láninu í lán í íslenskum krónum með óverðtryggða vexti.

Varðandi endurútreikning bankans á erlendum lánnum vísar varnaraðili til skýrslu Raunvísindastofnunar Háskóla Íslands frá 27. maí 2011 sem ber heitið „Endurútreikningur gengistryggðra lána“. Höfundar skýrslunnar telja að fjármálafyrirtækin fylgi fyrirmælum laga nr. 151/2010 um endurútreikning í meginatriðum. Jafnframt er talið að sú aðferð sem varnaraðili beiti við endurútreikning sé í bestu samræmi við lög.

Bendir varnaraðili auk þess á að með bréfi, dags. 25. mars 2010, hafi bankinn brugðist við tilmælum Neytendastofu um að bankinn upplýsti viðskiptavini sína betur með hvaða hætti kjörvextir eru breytilegir og við hvaða aðstæður þeir breytast. Var öllum lántökum tilkynnt um breytingu á 1. tölul. skilmálanna á lánnum einstaklinga með kjörvöxtum. Kom þar m.a. fram að kjörvextir lánanna byggðust á þriggja mánaða LIBOR millibankavöxtum viðkomandi myntar, fjármögnunarkostnaði bankans og smásöluálagningu. Vísar varnaraðili til þess að af öllu ofangreindu sé ljóst að vextir þeir sem sóknaraðilar vilji byggja á ráðist í reynd af LIBOR millibankavöxtum mynta lánsins, sem hin ólögmæta gengistrygging í umræddum samningi tók mið af.

Varaðili telur að vextir skuli reiknaðir frá og með stofnþegi peningakröfu eins og kveðið sé á um með skýrum hætti í 3. mgr. 18. gr. laga nr. 38/2001.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að vaxtaþrósentu skuldabréfs nr. X. Sóknaraðilar krefjast endurútreiknings á höfuðstól skuldabréfs nr. X miðað við vexti sem eru í lánsamningi en ekki óverðtryggða vexti Seðlabanka Íslands á hverjum tíma afturvirkir frá lántökudegi. Varnaraðili krefst þess að kröfu sóknaraðila verði hafnað.

Í ákvæði til bráðabirgða X í lögum nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu kemur fram að hafi húsnæðislán til neytenda verið greitt út í íslenskum krónum eða umbreyting úr erlendum myntum sé hluti viðkomandi lánsamnings, en endurgreiðsla

skuldarinnar miðist að einhverju leyti við gengi erlendra gjaldmiðla, fari um uppgjör vegna ofgreiðslu og framtíðarskilmála skuldbindingarinnar eftir því sem greini í 18. gr. laganna. Í 18. gr. kemur fram að ef sammingsákvæði um vexti eða annað endurgjald fyrir lánveitingu eða umliðun skuldar eða dráttarvextir teljist ógild skuli peningakrafan bera vexti skv. 1. málsl. 4. gr., enda eigi önnur ákvæði þessarar greinar ekki við. Hið sama á við ef samningur kveður á um verðtryggingu skuldar samhliða vaxtaákvæðum, og annað tveggja er ógilt, og skulu þá bæði ákvæði sammingsins um vexti og verðtryggingu fara eftir því sem kveðið sé á um í 4. gr. Þá kemur fram í 2. mgr. 18. gr. að sé lánessamningur til lengri tíma en fimm ára skuli að loknu uppgjöri skv. 5. mgr. miða við lægstu vexti á nýjum almennum verðtryggðum útlánnum hjá lánastofnunum sem Seðlabanki Íslands ákveður og birtir skv. 10. gr. Í lok 2. mgr. kemur fram að ákvæði málsgreinarinnar séu frávikjanleg ef skuldari kýs að lánessamningur hans beri heldur vexti í samræmi við 4. gr. eða ef samið er um betri kjör honum til handa.

Í athugasemdum í greinargerð með þeirri grein sem varð að 18. gr. laga 38/2001 kemur fram að í 1. mgr. sé lögð til skýrari regla um tengsl verðtryggingar og vaxtaákvæða, þ.e. að sú staðreynd verði endurspegluð í lögnum að órjúfanlegt tengsl séu á milli ákvæða um verðtryggingu og samninga um vexti af fjárskuldbindingum. Af því leiði að ef annaðhvort ákvæði samninga um vexti og verðtryggingu (eða hvorutveggja) eru ógildanleg á grundvelli laganna verði að koma til heildarendurskoðunar í samræmi við ákvæðin í 4. gr. laganna, þ.e. að litið er á þá aðstöðu eins og ekki hafi verið samið um tiltekna vexti eða verðtryggingu.

Samningur sóknaraðila fellur undir ákvæði X til bráðabirgða í lögum nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu og því fer um uppgjör sammingsins samkvæmt 18. gr. laga nr. 38/2001 sem áður hefur verið rakið. Af 18. gr. laganna er ljóst að ákvæði skuldabréfs nr. X um kjörvexti og vaxtaálag sem mynduðu samtals vexti er ógilt, þar sem órjúfanleg tengsl eru á milli ákvæða um verðtryggingu og samninga um vexti af fjárskuldbindingum, eins og tekið er fram í athugasemdum í greinargerð með 18. gr. laganna.

Af öllu ofangreindu er ljóst að kröfu sóknaraðila um endurútreikning höfuðstóls skuldabréfs nr. X miðað við vexti sem eru í lánessamningi en ekki óverðtryggða vexti Seðlabanka Íslands á hverjum tíma afturvirkir frá lántökudegi er hafnað.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfu sóknaraðila, M og N, á hendur varnaraðila, F, er hafnað.

Reykjavík, 16. desember 2011.

Áslaug Árnadóttir

Geir Arnar Marelsson
Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Jóhann Tómas Sigurðsson
Guðlaug B. Ólafsdóttir